

professional qualities and establishes the conditions for self-realization of future specialist, competitive in the labour-market. Scientific interpretation on this problem has been analysed. It has been emphasized that the complexity, diversity and interdisciplinary status of individualization of future teachers' training cause the study of the problem outlined in the coordinate system defined by the different levels of the methodology of science. Personality development involves qualitative changes. The personal approach takes into account student's individual and age peculiarities, which is important to solve the problem of individualization of learning. Pedagogical influence is always painted by psychophysiological and personality characteristics of a person which are included in the structure of individuality through his activity. The personal approach is aimed at identifying opportunities for distinctive nature of the educational process caused by personal characteristics of the participants and involves the study of the hierarchy of objectives of personal development and self-development. What's more, this approach allows to distinguish the specific content of teachers' training which develops the components of the personality of a future specialist. Student's personal development should be in accordance with his individual characteristics, abilities and needs based on the lifelong learning. Individualization as the organization of the learning process provides the person's involvement in active cognitive activity based on his individual characteristics. The personal approach is aimed at creating conditions for self-development and self-realization of a future specialist who is able to solve the problems of present time, outline the prospects for the future and be competitive in the labour market. It has been emphasized that the complexity and diversity of individualization of learning cause the necessity of a complex analysis of conceptual approaches to the given problem.

Key words: *methodology, research, individualization, students' training, personality, personal approach, development, self-development.*

УДК 811.111+811.161.2 81'253

Є. О. Червінко

Харківський національний університет
ім. В. Н. Каразіна

ЧИННИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ З ОПОРОЮ НА СИСТЕМУ СКОРОЧЕНОГО ЗАПISУ

У статті розглянуто чинники, що впливають на успішність навчання майбутніх перекладачів усного послідовного перекладу з опорою на систему скороченого запису: принципи перекладацького скоропису (поняттєва основа записів з орієнтацією на глибинний смисловий рівень повідомлення; вертикалізм; щільність записів, що ґрунтується на скороченому літерному записі без голосних, абрєвіатурах й акронімах, а також символах), його функції, ролі, принципах здійснення. Проаналізовано також навички та вміння, що забезпечують успішне застосування перекладацького скоропису в процесі усного послідовного перекладу на різних його етапах.

Ключові слова: *чинники навчання, усний послідовний переклад, скорочений запис, текст ориґіналу, текст перекладу, навички, вміння усного послідовного перекладу.*

Постановка проблеми. Розвиток фахової компетенції майбутніх перекладачів у вищих закладах освіти передбачає, зокрема, формування навичок та вмінь усного послідовного перекладу (УПП) з опорою на

перекладацький скоропис (ПС), який є важливим засобом забезпечення передачі головного змісту тексту оригіналу (ТО) у тексті перекладу (ТП). З-поміж багатьох аспектів цієї проблеми в межах даної статті ми зупинимося лише на деяких чинниках, які доцільно враховувати під час навчання УПП, зокрема на вимогах до ПС, його функції, ролі, принципах здійснення, а також навичках та вміннях, на яких ґрунтується успішне застосування ПС у процесі УПП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складність УПП, що передбачає здійснення паралельних дій на обох етапах (аудіювання й письмо на етапі сприймання ТО та читання й говоріння на етапі породження ТП) засвідчено в багатьох джерелах [4, 78; 1, 8; 3]. Проте й досі цей процес, а також чинники, які впливають на успішність навчання УПП з порою на систему скороченого запису, принаймні в Україні, на рівні дисертацій практично не досліджувалися, що й зумовило *актуальність* нашого дослідження.

Таким чином, *об'єктом* нашого дослідження є усний послідовний переклад, а *предметом* – чинники, які доцільно враховувати під час навчання УПП з опорою на ПС. Відповідно, *метою* даної статті є окреслення згаданих чинників, ґрунтуючись на результатах аналізу спеціальної літератури.

Виклад основного матеріалу. Загальними вимогами до ПС, на думку різних авторів [4, 78; 6; 8, 212], є фіксація думок, а не слів; концентрація перекладача на головній інформації; ясність і простота записів, що уможлиблює легкість прочитання записаного та розпізнавання; економічність; наочність; логічність у викладі думок, незалежний від мови характер символів та чіткість позначення синтаксичних зв'язків, наявних між стрижневими смисловими пунктами.

Як зазначають дослідники [7, 68], функція ПС полягає в полегшенні зосередження на всіх деталях ТО під час аналізу та активізації пригадування під час породження ТП, оскільки спосіб здійснення ПС віддзеркалює загальні закономірності сприймання й аналізу мовлення людиною разом з індивідуальними способами фіксації

Докладність запису залежить від індивідуальної можливості концентрації перекладача й теми повідомлення, оскільки іноді досить лише запису одного слова для передачі певної думки, тобто утворення смислової опори. Перекладацький запис в УПП повинен створювати смислові опори для ефективного функціонування пам'яті, а не замінювати її [11]. Обсяг записаної інформації може суттєво варіюватися, залежно від

тематики виступу та оратора.

На думку дослідників проблеми, що розглядається [1, 8], ПС є важливим для усного перекладача, який працює в умовах постійного стресу, оскільки така «паперова пам'ять» виконує функцію збереження енергії, а тому є валеологічним чинником у професійній діяльності. Як додають інші автори [3, 91–96], він допомагає послабити навантаження на оперативну пам'ять перекладача, який мусить працювати не тільки з реченнями чи їх групами, але нерідко й з відрізками, що перевищують декілька хвилин. Суттєвою їх ознакою, як уже згадувалося раніше, вважається те, що вони призначені для невідкладного відтворення висловлювання, спогади про зміст якого залишаються ще свіжими в пам'яті.

ПС розцінюють як прийом смислового розвитку ТО, що охоплює головні думки з фіксацією підмета, дієслова, додатка; з'єднувальних елементів і позначення точки зору мовця, часу й модальності, власних і географічних назв [5]. Варто зауважити, що якщо вести мову про смисловий запис, то доцільніше оперувати смисловими, а не граматичними термінами, тобто такими як «дія» (замість «присудок»), «суб'єкт дії» (замість «підмет»), «об'єкт дії» (замість «додаток»), «обставини дії» тощо. Замість «власних та географічних назв» доцільніше вживати термін «прецизійна інформація», оскільки остання не обмежується згаданими назвами. Рекомендують (див. [1; 4; 6; 8]) певні способи раціонального застосування ПС, зокрема, розташування записів уступом, береги ліворуч та праворуч, призначені для з'єднувальних елементів та додаткової інформації, різноманітні стрілки для передачі різних типів логічного зв'язку тощо.

Навчання застосування ПС пов'язано з низкою інших питань, зокрема, пов'язаних з визначенням оптимальної питомої ваги символів у записах і принципів скорочення слів [8, 211].

Символ є не стільки позначенням будь-якої мовної одиниці або мовного явища, скільки маркуванням відповідного поняття, що несе на собі певне смислове навантаження. Деякі дослідники [9] не рекомендують уживати надто багато символів, оскільки неможливо оволодіти всіма позначеннями. На їх думку, оптимальною їх кількістю є 20–30 постійних символів. З нашої точки зору, спроби встановити будь-які кількісні показники щодо питомої ваги символів є малопродуктивними, оскільки згадана вага вирішальним чином залежить від сфери, до якої відноситься переклад, ступеня обізнаності та досвіду роботи перекладача в ній і, відповідно, наявності в його «перекладацькому портфелі» відповідних

символів. Наприклад, якщо перекладач має достатній досвід з перекладом текстів, що відносяться до діяльності ООН, то речення «*The United Nations Organization was established to maintain international peace and to foster international cooperation in the resolution of economic, social, cultural, and humanitarian problems*» він може записати так:

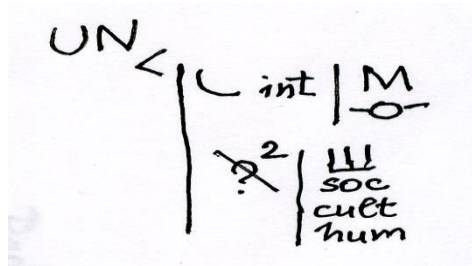

Рис. 1. Зразок запису речення

Як бачимо, згадане речення записано виключно із застосуванням символів, абrevіатур і скорочень слів, однак це не перешкоджає його повному відтворенню в ТП.

Ще одним питанням щодо застосування ПС є мова, якою доцільно записувати ТО. Побувають суперечливі думки щодо цього. Одні дослідники [10, 157–158] пропонують вести записи мовою перекладу, за умови, що МП є рідною для перекладача. На початку навчання вони рекомендують робити записи мовою оригіналу, а на більш просунутих етапах – мовою перекладу. Інші автори [4, 85] виходять з необхідності прямої відповідності між смисловим опорним пунктом та його графічним відтворенням, незалежно від МО. Відповідно, вони рекомендують здійснювати записи під час УПП з опорою на іноземну мову, незалежно від МО. Схожої думки дотримуються й інші дослідники [2], які вважають, що використання тих же скорочень для запису ТО, що звучить рідною мовою, певною мірою ускладнить простіший (порівняно з іншомовним текстом) процес його сприймання і розуміння, але тим самим лише вирівняє за складністю послідовний переклад як рідною мовою з іноземної, так і навпаки. На користь переваг застосування іноземної мови (принаймні, англійської) у скорописі є й інші аргументи: наявність в англійській лексиці набагато більшої кількості скорочень, порівняно з рідною; широке застосування згаданих скорочень в офіційних текстах; засвоєння значної кількості скорочень студентами на момент початку навчання послідовного перекладу тощо [2, 190].

З іншого боку, можна погодитися із згаданим автором [2, 190] щодо відсутності сенсу наполягати на виключному застосуванні англійських скорочень у випадках, коли існують усталені скорочення рідною мовою, які зручно застосовувати в конкретних ситуаціях.

Проте слід пам'ятати, що не будь-який запис гарантує повноцінну передачу змісту ТО. Для забезпечення останньої дослідники [2] рекомендують дотримуватися певних правил. По-перше, важливим є виокремлення інваріантних одиниць ТО внаслідок його постійного аналізу, змістом якого є операції, що відбивають сутність ТО та здійснюються шляхом його сегментації. Згаданий аналіз завершується вибором найбільш насичених інформацією або рельєфних (найбільш помітних) слів. Відібрані слова фіксуються за допомогою символів або скороченої форми запису, а потім розташовуються на аркуші за принципом вертикального запису з чітким позначенням меж речень, а також синтаксичних зв'язків усередині речень і між ними.

З точки зору окремих авторів [1, 6], успішне застосування ПС передбачає певні навички та вміння, серед яких доцільно, передусім, звернути увагу на ті, що подані далі. Ведучи мову про вміння, це, по-перше, здатність виокремлювати ключові сегменти ТО, звучання якого іноді триває більш ніж декілька хвилин. По-друге, здібність підібрати раціональні прийоми для фіксації фактів та відображення логіки розвитку ТО. По-третє, спроможність створити наочну опору, яка матеріалізує думки перекладача про майбутній ТП. По-четверте, вміння синхронізації усіх вищезазначених умінь з активним сприйманням нової інформації, яка надходить через органи слуху. По-п'яте, здатність точно відтворити зміст ТО у ТП засобами МП, не читаючи записи, а лише поглядаючи на них.

Згадані вміння ґрунтуються на навичках, які розпадаються на кілька категорій. Перша з них включає навички технічного оформлення записів перекладацьким скорописом, куди входять, у термінології автора [1, 24], лексичні навички (скорочений запис слів та словосполучень, цифрове позначення прецизійної інформації, аббревіація та символічне позначення понять); граматичні навички (маркування різних синтаксичних і логічних відношень (модальності, предикативності, заперечення, посилення, порівняння тощо); структурно-композиційні навички (вертикальне розташування записів, наочне й економне їх здійснення).

До другої категорії автор [1, 24] відносить навички ПС, пов'язані із синхронізацією різних видів діяльності: одночасні активне аудіювання та письмова фіксація, швидке оперування записами в процесі породження ТП, швидкісний запис незалежно від темпу мовлення, детальна фіксація на початку мовлення оратора, скорочення обсягу фіксації зі збільшенням тривалості звучання повідомлення, призупинення фіксації по закінченні звучання повідомлення, фіксування змісту ТО як у положенні сидячи, так і стоячи, в залежності від умов перекладу.

Третя категорія, в тлумаченні автора [1, 24], включає навички ПС, пов'язані зі смисловим аналізом ТО: лексичні навички (виокремлення й фіксація рельєфних та ключових слів, опорних пунктів, смислових віх); структурно-композиційні навички (виокремлення теми та реми висловлення, виокремлення логіко-семантичної структури закінченого відтинка мовлення, згорнення відомої інформації, виокремлення головної уточнювальної інформації, компресія, трансформація та генералізація).

Крім згаданих трьох категорій навичок, автор [1, 25] пропонує розрізняти ще дві групи вмій. Це, по-перше, вміння, пов'язані з плануванням ТП, що включають класифікацію, узагальнення, ієрархічне упорядкування інформації; імовірнісне прогнозування ТП, забезпечення зв'язності (когезії) та цілісності (когерентності) ТП. До другої групи автор включає вміння скоропису, пов'язані з програмуванням ТП [1, 25]. Сюди віднесено: здатність виокремлення та запис інваріанта ТО; трансформація ТО з урахуванням ознак майбутнього ТП; термінове знаходження компресованих формул скоропису, що позначали б складні смислові конструкції; зняття смислової надлишковості ТО; прогнозування розвитку змісту ТО та його відображення в записах за допомогою ПС; розширення й послідовне розгорнення в процесі запису виокремлених тем та рем.

Хоча наведена вище класифікація є достатньо цікавою й, вірогідно, загалом здатна забезпечити розробку ефективної методики навчання УПП із застосуванням ПС, що й доведено у відповідному експериментальному навчанні [1], все ж у ній спостерігаються певні суперечності, які розглядаються далі.

Невдалим видається вживання однакових термінів для позначення різних понять у різних категоріях. Це, по-перше, вживання терміна «лексичні навички» стосовно двох різних операцій у різних категоріях навичок. У першій категорії вони визначаються як «скорочений запис слів та словосполучень, цифрове позначення прецизійної інформації, аббревіація та символічне позначення понять», а в третій – однойменні навички позначають операції «виокремлення й фіксації рельєфних та ключових слів, опорних пунктів, смислових віх». Як неважко помітити з порівняння двох видів «лексичних навичок», вони позначають зовсім різні операції, а тому навряд чи доцільно вживати щодо них один і той самий термін. Крім того, невдалим видається також зворот «цифрове позначення прецизійної інформації», оскільки згадана інформація не обмежується лише цифрами, а включає й інші її види (власні імена, географічні назви, назви організацій тощо), які не можна записати цифрами.

По-друге, однаковий термін «структурно-композиційні навички» в першій категорії вживається для позначення навичок «вертикального розташування записів та наочного й економного їх здійснення», а в третій категорії – для позначення навичок «виокремлення теми та реми висловлення, виокремлення логіко-семантичної структури закінченого відтинка мовлення, згорнення відомої інформації, виокремлення головної уточнювальної інформації, компресії, трансформації та генералізації». Навіть побіжного погляду на перелік навичок, об'єднаних під однією назвою в різних категоріях, достатньо, аби переконатися, що мова йде про зовсім різні операції, які не можуть позначатися одним і тим самим терміном. Подібна термінологічна плутанина не сприяє однозначності класифікації, запропонованої автором.

Невдалим видається також термін «граматичні навички» для позначення операцій «маркування різних синтаксичних і логічних відношень (модальності, предикативності, заперечення, посилення, порівняння тощо)». Усі згадані зв'язки між поняттями встановлюються на глибинному рівні й лише потім маркуються на поверхневих (лексичному та граматичному) рівнях. Оскільки, як ми зазначали вище, під час перекладу перекладач має сприйняти смисл ТО, тобто головні поняття висловлення та характер зв'язків між ними, і відповідно зафіксувати їх за допомогою ПС, то вживання терміна «граматичні навички» створює враження, що перекладач має орієнтуватися на поверхневий рівень висловлення, що суперечить головним принципам перекладу, зміст яких розглядався нами раніше. Вірогідно, автор дослідження, що аналізується, також дотримується загальноприйнятої точки зору, а значить мова йде про невдало вибраний термін.

У другій категорії зібрано навички, що є «пов'язаними із синхронізацією різних видів діяльності», однак не всі з них відповідають такому визначенню змісту категорії. Однозначно не відносяться до неї навички «призупинення фіксації по закінченні звучання повідомлення» (складається враження, ніби існує небезпека, що перекладач буде продовжувати писати й після закінчення виступу оратора), а також «фіксування як у положенні сидячи, так і стоячи, в залежності від умов перекладу», що вочевидь відноситься до умов здійснення УПП, а не до необхідності синхронізувати різні види діяльності. Зміст навичок «детальна фіксація на початку мовлення оратора» та «скорочення обсягу фіксації зі збільшенням тривалості звучання повідомлення» також відносяться не до аспекту синхронізації різних видів діяльності, а до залежності обсягу

записів від фази виступу мовця. Так само навряд чи стосується згаданої синхронізації «швидкісний запис незалежно від темпу мовлення», оскільки він, очевидно, відноситься до темпу здійснення запису.

В останніх двох групах умінь також спостерігаються неточності. Зокрема, серед складових першої групи, які визначаються автором як «пов'язані з плануванням ТП», знаходимо вміння «забезпечення когезії ТП та його когерентності». Видається, що згадані характеристики ТП залежать не від умінь ПС, а від зовсім інших чинників, зокрема, від рівня володіння мовою перекладу.

Певні суперечності спостерігаються і серед компонентів другої групи вмінь. Зокрема, видається, що «здатність виокремлення та запис інваріанта ТО» виглядає синонімічною «здатності виділяти ключові сегменти ТО», що згадується серед перших п'яти вмінь, та навичкам «одночасного активного аудіювання та письмової фіксації», що згадуються серед навичок другої категорії. Також не зовсім зрозуміло, чим здатність «трансформації ТО з урахуванням ознак майбутнього ТП» у другій групі вмінь відрізняється від навичок просто «трансформації» в третій їх категорії. Крім того, важко сказати, чим спроможність «термінового знаходження компресованих формул скоропису, що позначали б складні смислові конструкції» різниться з навичками компресії, що входять до складу третьої категорії навичок, оскільки поняття «складний» має відносний характер і суттєво варіюється, залежно від конкретного індивіда та рівня його мовленнєвої і перекладацької компетентності. Термінологічне словосполучення «смислова надлишковість ТО» видається невдалим, бо остання навряд чи є ознакою смислового рівня – можна говорити про надлишковість мовних засобів при передачі певного смислу, а не про надлишковість смислу, який, на нашу думку, завжди є сталою величиною у будь-якому висловленні і не залежить від обсягу мовних засобів, які конкретний індивід застосовує, аби донести його до адресата. Власне цим відрізняються висловлення досвідчених мовців від початківців – у перших смисл висловлення доводиться до адресата за допомогою меншого обсягу мовних засобів за рахунок раціональнішої їх організації, в той час як другі використовують більший обсяг мовних засобів з меншою ефективністю.

Висновки. На нашу думку, переважна більшість викладених вище навичок і вмінь успішного застосування ПС є важливими, однак, якщо узагальнити викладені вище підходи і не вдаватися у надмірну деталізацію, то можна припустити, що головними вміннями при згаданому застосуванні є, по-перше, здатність повно записати головні поняття, на яких ґрунтується ТО. Згадана здатність поглинає кілька вмінь та навичок у

класифікації, що розглядалася вище, зокрема, виокремлення та запис інваріанта ТО, здатність виділяти ключові сегменти ТО, одночасне активне аудіювання та письмова фіксація, виокремлення й фіксація рельєфних і ключових слів, теми та реми, логіко-семантичної структури закінченого відтинка мовлення, згорнення відомої інформації, виокремлення головної уточнювальної інформації.

Другим головним умінням успішного застосування ПС видається ступінь здібності підбирати раціональні прийоми для фіксації фактів та відображення логіки розвитку ТО, зокрема, додержання принципу вертикалізму. Ця здатність також поглинає кілька вмій та навичок у класифікації, що розглядалася вище: навички технічного оформлення записів за допомогою ПС, маркування логічних відношень між поняттями ТО, трансформація ТО з урахуванням ознак майбутнього ТП.

Нарешті третім головним умінням успішного застосування ПС є здатність забезпечення необхідного ступеня щільності записів. Згадана здатність поглинає такі вміння та навички із класифікації, що розглядалася вище, як скорочений запис слів та словосполучень, вживання цифр та загальноприйнятих скорочень, аббревіація, символічне позначення понять, компресія та трансформація. Сюди доцільно також додати здатність фіксації тема-рема-тичних зв'язків ТО в записах за допомогою ліній-виносок.

У визначенні ступеня сформованості згаданих умій у студентів та їх впливу на якість УПП вбачаємо **перспективу** нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аликина Е. В. Переводческая семантография. Запись при устном переводе / Е. В. Аликина. – Москва : Восток-Запад, 2006. – 156 с.
2. Апухтин В. Б. Система записей в последовательном переводе / В. Б. Апухтин // Переводоведческая лингводидактика. – М. : Флинт-Наука, 2009. – С. 177–227.
3. Бурляй С. А. Последовательный перевод = переводческая запись? / С. А. Бурляй // Тетради переводчика. Вып. 24. – М. : Межд. отношения, 1999. – С. 91–96.
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Последовательный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1969. – 288 с.
5. Основы перевода: курс лекций по теории и практике перевода для ин-тов и фак. междунар. отношений / Г. Э. Мирам, В. В. Дайнеко, Л. А. Тарануха ; ред. англ. текста Н. Брешко. – 2-е изд., испр. и доп. – Киев : Эльга, 2006. – 278 с.
6. Ребрій О. В. Основи перекладацького скоропису : [навч. посіб.] / За ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 152 с.
7. Сладковская Е. Н. Основные смысловые компоненты высказывания, переводческая трансформация и запись при последовательном переводе / Е. Н. Сладковская // Смысл текста как объект перевода : сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тереза. – Вып. 278. – М., 1986. – С. 67–76.
8. Best J. Übersetzen und Dolmetschen. Eine Orientierungshilfe / J. Best, S. Kalina. – Tübingen : Francke Verlag, 2002.

9. Laukova J. Zur Rolle der Dolmetschnotizen beim Konsekutivdolmetschen Ein Erfahrungsbericht [Електронний ресурс] / J. Laukova // Linguistik online. – 2005. – № 23/2. – Режим доступу : http://www.linguistik-online.de/23_05/laukova.pdf.

10. Matyssek H. Handbuch der Notizentechnik für Dolmetscher. Ein Weg zur sprachunabhängigen Notation / H. Matyssek. – Heidelberg : Groos, 1989. – 914 s.

11. Mikkelsen H. Introduction to the Consecutive Interpretation Chapter [Електронний ресурс] / H. Mikkelsen, J. Willis, N. Alvarez // The Interpreter's Edge. – Spreckels, CA : ACEVO, 1995. – Режим доступу : <http://www.acebo.com/conintro.htm/>

РЕЗЮМЕ

Червинко Е. А. Факторы обучения устному последовательному переводу с опорой на систему сокращенной записи.

В статье рассмотрены факторы, которые влияют на успешность обучения будущих переводчиков устному последовательному переводу с опорой на систему сокращенной записи: принципы переводческой скорописи (понятийная основа записей с ориентацией на глубинный смысловой уровень сообщения; вертикализм; плотность записей, которая основывается на сокращенной буквенной записи без гласных, аббревиатурах и акронимах, а также символах), ее функции, роли, принципах реализации. Проанализированы также навыки и умения, которые обеспечивают успешное использование переводческой скорописи в процессе устного последовательного перевода на разных его этапах.

Ключевые слова: факторы обучения, устный последовательный перевод, сокращенная записи, текст оригинала, текст перевода, навыки, умения устного последовательного перевода.

SUMMARY

Chervinko Ye. Factors Influencing the Effectiveness of Training Prospective Interpreters in Consecutive Interpreting Based on Note-Taking.

The article deals with the factors that influence the effectiveness of training prospective interpreters in consecutive interpreting based on note-taking: note-taking principles (the notional foundation for interpreter's notes with the orientation towards the deeper notional level of the incoming message; vertical tiering; density of interpreter's notes encompassing shortened letter representation of the key words, abbreviations and acronyms as well as symbols), its functions, roles, ways of application as well as subskills and skills underlying the successful application of note-taking during consecutive interpreting.

The complexity of consecutive interpreting that involves simultaneous activities during two stages (listening and writing during the stage of comprehending the source text comprehension as well as reading and speaking during the stage of producing the target text) has been attested to in many a scientific work. However, this process, coupled with the factors influencing the effectiveness of training prospective philologists in consecutive interpreting with the application of interpreter's shorthand, has yet to come into focus of PhD research in Ukraine at least, which constitutes the topical value of the given paper.

The present article also dwells on the main subskills and skills underlying the process of consecutive interpreting. Here belongs the ability to take notes of the key words which provide the framework of the incoming message. The abovementioned ability rests on singling out the invariants of the source text, active simultaneous listening comprehension and written representation, detecting «relief» and pivotal words, theme and rheme, logical and semantic structure of the given accomplished stretch of speech, contracting the information already known to the interpreter as well as distinguishing principle precise information.

Another underlying skill of applying interpreter's shorthand is the ability to choose rational ways of noting the facts and reflecting the logic of the source text progression, in particular, the principle of vertical tiering, or verticalism. The subskills inherent in the abovementioned skill are as follows: the appropriate technical layout of the notes with the application of interpreter's shorthand, marking the logical relations between the notions of the source text, transforming the source text with due regard to the features of the future target text.

Last but not least, the third main skill of effective application of interpreter's shorthand is ensuring density of interpreter's notes, which embraces shortened representation of words and word combinations, using numerals and universally accepted abbreviations, acronyms, symbolic representation of notions, compression and transformation. Here also belongs the ability to represent theme and rheme connections of the source text with the help of leader (reference) arrows or lines.

The prospect of the present research is to determine the degree of the abovementioned skills development and their influence on the quality of consecutive interpreting.

Key words: *instruction factors, consecutive interpreting, note-taking, source text, target text, subskills and skills of consecutive interpreting.*